

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเยาวชนซึ่งจะส่งผลไปถึงการพัฒนาประเทศ ดังนั้นการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของสังคมปัจจุบัน

เมื่อปรัชญาทางการศึกษาเปลี่ยนโฉมหน้าใหม่ ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยเฉพาะครู-อาจารย์ซึ่งเป็นผู้ให้การศึกษาคโดยตรง ต้องดำเนินการตามหน้าที่ความรับผิดชอบให้เป็นไปตามปรัชญาการศึกษานั้น ซึ่งต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทั้งโครงสร้างและขบวนการในทุกหน้าที่ ดังจะเห็นได้ว่าเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและขบวนการของหลักสูตรและการประเมินผลการเรียน¹

ในภาวะที่เศรษฐกิจกำลังฝืดเคือง การลงทุนด้านการศึกษาจำเป็นต้องเป็นการลงทุนที่คุ้มค่า คือพยายามจัดการศึกษาให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ให้มากที่สุด "..... ดังนั้นครูเราจึงต้องใช้วิธีการทางการศึกษาและจิตวิทยา มาดำเนินการให้เต็มภาคภูมิ และปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ทันความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม...."² ในการให้การศึกษานี้ในปัจจุบันนอกจากจะอาศัยความรู้และความสามารถของครูแล้ว ยังต้องมีเครื่องมือและเทคนิควิธีการทางการศึกษาที่จะช่วยส่งเสริมให้การศึกษابรรลุผลตามวัตถุประสงค์ เทคนิควิธีการสอนตลอดจนเครื่องมือดังกล่าวนี้ก็คือ โสตทัศนศึกษา หรือ -เทคโนโลยีทางการศึกษา นั่นเอง

ศาสตราจารย์ ระวี ภาวิไล³ ได้กล่าวถึงความสำคัญของเทคโนโลยีทาง-

¹ สวัสดิ์ ชัยโอภาส, "หลักการสอน," สามัญศึกษา 2(กุมภาพันธ์ 2519): 10-11

² เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

³ ระวี ภาวิไล, "นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา," ปราชญ์สาธิต

การศึกษาที่มีต่อการศึกษาไว้ว่า

ในการจัดการศึกษาเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปการศึกษา รัฐจะต้องระดมเลือกสรรทรัพยากรเท่าที่จะหามาได้นำมาใช้และจะต้องหาวิธีจัดให้เกิดประโยชน์ที่สุด การที่จะทำเช่นนี้ได้ก็เป็นการสมควรที่จะต้องนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาเข้ามาใช้ ทั้งจำเป็นต้องเลือกสรรเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เข้ามารวมกับสภาพแวดล้อมทางการศึกษาเราเอง จึงจะได้รับประโยชน์อันประเสริฐ

การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ในการเรียนการสอนนั้น แม้จะเป็นการลงทุนที่ค่อนข้างสูง แต่ถ้าพิจารณาอย่างรอบคอบจะเห็นว่าเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าและน่าสนับสนุนดังเช่น นายจรรยา วงศ์สายัณห์¹ ได้กล่าวว่า

ประเทศค่อยพัฒนาจะหลีกเลี่ยงไม่ใช้เทคโนโลยีทางการศึกษานั้นย่อมไม่ได้ ความสูญเปล่าเพราะการศึกษาอันไร่นั้นเป็นการสิ้นเปลืองเกินกว่าประเทศค่อยพัฒนาจะทนได้ ที่เชื่อกันว่าการศึกษาที่ค้ำยอราคาแพงการศึกษาที่ไม่ค้ำยอราคาถูก ดูจะไม่ถูกตรงตรงตามความเป็นจริง ที่จริงการศึกษาที่ไม่ค้ำยอราคาแพงเพราะความสูญเสียนั้น การศึกษาที่ได้ผลอย่างแท้จริงเป็นสิ่งที่มียาราคาถูกกว่า

ในการปรับปรุงด้านการศึกษาทั้งโครงสร้างของหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนนั้นจะบรรลุผลสำเร็จได้หรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับ "ครู" เป็นสำคัญ เพราะครูเป็นผู้ใช้หลักสูตรและดำเนินการด้านการเรียนการสอน แต่ปรากฏว่าครูส่วนใหญ่ยังขาดทักษะและประสบการณ์ในการนำเอานวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ในกระบวนการเรียนการสอน ครูส่วนใหญ่จึงยังคงใช้วิธีการสอนแบบบรรยายอยู่ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องจัดให้มีหน่วยงานหนึ่งขึ้นในโรงเรียน เพื่อให้ความช่วยเหลือครูผู้สอนในการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการผลิต การใช้สื่อทัศนูปกรณ์ ตลอดจนเทคนิควิธีการสอนแบบใหม่ หน่วยงานนี้ก็คือหน่วยงานโสตทัศนศึกษา ส่วนผู้ที่ทำหน้าที่ช่วยครูผู้สอนในการใช้โสตทัศนูปกรณ์ให้เกิดผลดีในการเรียน ช่วยจัดหาวัสดุอุปกรณ์การสอนที่ครูต้อง-

¹จรรยา วงศ์สายัณห์, อธิบดีกรมวิชาการ, "เทคโนโลยีทางการศึกษา"

การ ตลอดจนเป็นผู้เก็บรักษาให้วัสดุอุปกรณ์เหล่านั้นใช้ได้ในระยะเวลานานขึ้นและให้คงสภาพที่ใช้งานได้เสมอคือ ครูโสตทัศนศึกษา¹

ผู้วิจัยจึงเห็นว่า บทบาทและฐานะของครูโสตทัศนศึกษา เป็นเรื่องที่จะต้องจะศึกษา รวมทั้งความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อครูโสตทัศนศึกษาเป็น เรื่องที่น่าสนใจ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาว่า ครูโสตทัศนศึกษาของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นมีหน้าที่และความรับผิดชอบอะไรบ้าง ตลอดจนเห็นว่าครูผู้สอนมีความต้องการและเห็นความสำคัญของงานบริการด้านโสตทัศนศึกษาของโรงเรียนอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการผลิตครูโสตทัศนศึกษาของสถาบันผลิตครูโสตทัศนศึกษาในประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ทั่วไป

1. เพื่อศึกษาวิธีการจัดและดำเนินงานด้านโสตทัศนศึกษาของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา
2. เพื่อศึกษาถึงสถานภาพการบริการด้านโสตทัศนศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อศึกษาบทบาทและฐานะของครูโสตทัศนศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา
2. เพื่อกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของครูโสตทัศนศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีต่อครูโสตทัศนศึกษาและการใช้บริการด้านโสตทัศนศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ทำในปีพ.ศ.2522 โดยศึกษาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาทั้งโรงเรียนราษฎร์และโรงเรียนรัฐบาลที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น
2. ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาแยกออกเป็น 2 ประเภท คือ
  - 2.1 ครูโสตทัศนศึกษาทั้งหมดจากตัวอย่างโรงเรียนแต่ละโรงเรียนประมาณ 20 คน
  - 2.2 ครูผู้สอนสายวิชาละ 2 คน จากตัวอย่างโรงเรียนแต่ละโรงเรียนประมาณ 320 คน

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. กลุ่มตัวอย่างที่เลือกโดยการสุ่มเพื่อนำมาใช้ในการวิจัย ถือเป็นตัวแทนของประชากรแต่ละกลุ่ม
2. คำตอบที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยนี้ ถือเป็นคำตอบที่ได้จากความรู้สึกที่แท้จริงและตรงกับสภาพความเป็นจริงของผู้ตอบ
3. ในการวิจัยครั้งนี้ถือว่า ตัวอย่างโรงเรียนที่นำมาศึกษามีระดับมาตรฐานเท่ากันหมด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ช่วยให้ครูและสถาบันการศึกษาต่างๆ เข้าใจถึงบทบาทและฐานะของครูโสตทัศนศึกษาคือขึ้น
2. เป็นแนวทางในการผลิตครูโสตทัศนศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันผลิตครูในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสาร สิ่งพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. สํารวจจำนวนโรงเรียนราษฎร์ โรงเรียนรัฐบาล และจำนวนครูที่สังกัด อยู่ในแต่ละโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยแยกเป็นกลุ่มครูผู้สอน และกลุ่มครูโสตทัศนศึกษา เพื่อนำมาให้เป็นประชากรในการวิจัย
3. สร้างแบบสอบถามในการวิจัย จากข้อสังเกตที่ได้มาให้ตรงตามวัตถุประสงค์ ของการวิจัย
4. ส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียน
5. รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ โดยใช้ร้อยละ มัถนิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
6. สรุปและเสนอแนะ

คำนิยามของคำต่างๆ

สื่อการสอน	หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการสอนต่างๆที่ครูนำมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนนั้นมีประสิทธิภาพและคุณภาพยิ่งขึ้น
หน่วยโสตทัศนศึกษา	หมายถึง หน่วยงานหนึ่งของโรงเรียนที่มีหน้าที่บริการ ศึกษารวบรวม เลือกรวบรวม คัดเลือก สื่อการสอนประเภทต่างๆ ตลอดจนการให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านเทคนิควิธีการสอนและการนำสื่อการสอนไปใช้ แก่ครูอาจารย์
ครูผู้สอน	หมายถึง ครูผู้ทำหน้าที่สอนหนังสือทุกสายวิชา ในทุกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษา

ครูโสตทัศนศึกษา หมายถึง ครูผู้ทำหน้าที่เป็นครูโสตทัศนศึกษา รวมถึง นักเทคโนโลยีทางการศึกษาและครูผู้ปฏิบัติการทางเทคนิค ซึ่งทำหน้าที่ในการผลิตและบริการค่านโสตทัศนูปกรณ์ของ โรงเรียน โดยไม่คำนึงว่าผู้นั้นจะสำเร็จการศึกษาทาง ค่านโสตทัศนศึกษาหรือไม่

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ ปรากฏว่ายังไม่มีผู้ใดทำการวิจัยในเรื่องบทบาทและฐานะของครูโสตทัศนศึกษาในสถาบันการศึกษาแห่งใดเลย ส่วนใหญ่จะเป็นการทำวิจัยในเรื่อง สถานภาพของโสตทัศนศึกษา, ปัญหาและอุปสรรคในการเลือก การใช้ การผลิต และการบริการด้านโสตทัศนูปกรณ์ในสถาบันการศึกษาทั้งสิ้น แต่อย่างไรก็ตามการวิจัยดังกล่าวก็เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงของครูโสตทัศนศึกษาซึ่งมีดังต่อไปนี้ คือ

งานวิจัยในประเทศ

ในปี พ.ศ. 2504 กรรณิ เล็กวิจิตร¹ ได้ทำวิจัยเรื่อง "ปัญหาและอุปสรรคในการใช้อุปกรณ์การสอนของครูในโรงเรียนรัฐบาล ในจังหวัดพระนครและธนบุรี" โดยมีความมุ่งหมายเพื่อ ต้องการทราบปัญหาและอุปสรรคในการใช้อุปกรณ์ การจัดหาอุปกรณ์และทัศนคติของครูต่ออุปกรณ์การสอน

ผลของการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้

1. ครูส่วนมากมีความรู้เกี่ยวกับอุปกรณ์การสอนคือพอสมควร
2. การใช้อุปกรณ์การสอนของครู ส่วนมากจะใช้อุปกรณ์การสอนต่อเมื่อได้คิดแล้วว่า จำเป็นหรือเห็นว่าสมควรจะใช้อุปกรณ์ในชั่วโมงนั้นและในเมื่อมีเวลาเตรียมการสอนเพียงพอ
3. อุปสรรคที่เนื่องมาจากตัวครู ได้แก่ ความรู้ความสามารถของครูในเรื่องอุปกรณ์การสอน คือ เลือกใช้ไม่ถูก ไม่เคยฝึกการใช้ ไม่ทราบว่าหามาจากที่ไหน ผลิตเองไม่ได้ เบื่อหน่ายทอดทิ้ง เพราะใช้อุปกรณ์แล้วไม่ได้ผล
4. อุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น คือ ผู้บริหารโรงเรียนไม่ได้รับความร่วมมือ

¹กรรณิ เล็กวิจิตร, "ปัญหาและอุปสรรคในการใช้อุปกรณ์การสอนของครูในโรงเรียนรัฐบาล ในจังหวัดพระนครธนบุรี" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2504)

จากประชาชนและหน่วยงานต่างๆ

5. สถานที่และอุปกรณ์มีน้อยไม่พอแก่ความถ้งการ

ในปีพ.ศ. 2507 สุคนธ์ ศัพท์หงษ์¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การสำรวจปัญหาเกี่ยวกับอุปกรณ์การสอนของโรงเรียนราษฎร์ ปี 2507" มีความมุ่งหมายเพื่อต้องการทราบปัญหาและอุปสรรคต่างๆในส่วนที่เกี่ยวกับตัวครูและโรงเรียนในเรื่องอุปกรณ์การสอนและเลือกทราบข้อเท็จจริงในเรื่องอุปกรณ์การสอน

ผลของการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้

1. โรงเรียนขาดแคลนอุปกรณ์การสอนที่จำเป็น การบริการแก่ครูยังไม่เพียงพอ
2. สถานที่ไม่อำนวยความสะดวกในการใช้อุปกรณ์การสอน เช่น ไม่มีห้องนายที่ควบคุมแสงและเสียงก็ได้ เป็นต้น
3. ครูส่วนมากมีความเห็นว่า ไม่ใช้อุปกรณ์การสอนก็สามารถสอนให้นักเรียนเข้าใจได้
4. ครูไม่ทราบว่า จะเลือกอุปกรณ์การสอนมาใช้อย่างไร
5. เมื่อโรงเรียนไม่มีอุปกรณ์แล้ว ครูไม่ทราบจะหยิบยืมได้จากที่ไหน
6. ครูไม่ได้รับความร่วมมือจากคนภายนอก รวมทั้งผู้บริหารไม่สนับสนุนการใช้อุปกรณ์
7. ครูส่วนมากขาดความรู้ด้านโสตทัศนศึกษา
8. บางครั้งครูต้องจ่ายเงินส่วนตัวซื้อหาอุปกรณ์การสอนมาเอง
9. ครูไม่มีความสามารถในการใช้อุปกรณ์ ทำให้ไม่ได้ผลและเกิดความเบื่อหน่ายถอดถอย ไม่อยากใช้อุปกรณ์การสอนอีกต่อไป

---

¹สุคนธ์ ศัพท์หงษ์, "การสำรวจปัญหาเกี่ยวกับอุปกรณ์การสอนของโรงเรียนราษฎร์ ปี 2507" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาลัยบูรพาจารย์มหาวิทยาลัย, 2507)

ต่อมาในปี พ.ศ.2510 ศรีพรรณ อุประคำ¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับโสตทัศนศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดภาคเหนือ" มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษา สํารวจ และวิเคราะห์ปัญหา เกี่ยวกับโสตทัศนศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดภาคเหนือหรือภาคการศึกษาที่ 8. เพื่อเสนอแนะในการปรับปรุง แก้ไข และเป็นแนวทางแก่ผู้สนใจที่จะให้ความช่วยเหลือต่อไป

ผลของการวิจัยขอสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาสำคัญของโรงเรียนต่างๆส่วนมากได้แก่ทางโรงเรียนไม่มีงบประมาณสำหรับงานโสตทัศนศึกษาหรือมีให้แต่ไม่เพียงพอ
2. ครูส่วนมากยังไม่ค่อยมีความรู้ ความสามารถทางโสตทัศนศึกษาเท่าที่ควร
3. โรงเรียนยังไม่มี การวางโครงการและวัตถุประสงค์ สำหรับงานโสตทัศนศึกษาไว้อย่างแน่นอน
4. ขาดผู้นำทางโสตทัศนศึกษาในโรงเรียน

ในปีพ.ศ. 2512 เฉลา จตุรพาณิชย์² ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาโครงการโสตทัศนศึกษาของโรงเรียนราษฎร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดพระนครและธนบุรี" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ค้นคว้าโครงการโสตทัศนศึกษาของโรงเรียนราษฎร์ ในจังหวัดพระนครและธนบุรี เกี่ยวกับการบริหารงานและการบริการโสตทัศนศึกษา รวมทั้งการศึกษาดังผลการใช้อุปกรณ์ ปัญหาและอุปสรรคในการใช้ และข้อปรับปรุงในการใช้เพื่อให้มีประสิทธิภาพและใช้อย่างถูกต้อง

---

¹ศรีพรรณ อุประคำ, "การวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับโสตทัศนศึกษาของโรงเรียนในจังหวัดภาคเหนือ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2510).

²เฉลา จตุรพาณิชย์, "การศึกษาโครงการโสตทัศนศึกษาของโรงเรียนราษฎร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดพระนครและธนบุรี" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2512).

ผลของการวิจัยพหุรูปต่อไปนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนเห็นความจำเป็นที่จะต้องมีห้องโสตทัศนศึกษา โดยเฉพาะของโรงเรียน
2. โรงเรียนมีความจำเป็นที่จะต้องจัดสรรงบประมาณไว้เพื่อจัดซื้อโสตทัศนอุปกรณ์โดยเฉพาะ
3. โรงเรียนส่วนใหญ่มีห้องเก็บอุปกรณ์รวม แต่ยังคงขาดเครื่องมือเครื่องใช้ในการผลิต รวมทั้งเจ้าหน้าที่ควบคุมดูแล
4. โรงเรียนจัดบริการเพื่อช่วยส่งเสริมการใช้อุปกรณ์การสอนของครู ยังไม่เพียงพอ
5. สถานที่ของโรงเรียน ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้อุปกรณ์ เช่น ไม่มีที่ติดตั้งภาพ ไม่มีห้องที่สามารถควบคุมแสงได้

ในปีต่อมา ประชัญ พัทธปาล¹ ได้ทำการศึกษาเรื่อง "ปัญหาการใช้โสตทัศนอุปกรณ์ของโรงเรียนมัธยมแบบผสม ปี 2513" ซึ่งมีจุดมุ่งหมาย เพื่อค้นหาปัญหาและวิเคราะห์การใช้โสตทัศนอุปกรณ์ของโรงเรียน ในโครงการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนมัธยมแบบ ประสมในค้ำนต่างๆ เช่น การบริหาร การผลิต การใช้ การเก็บรักษา การบริการ ตลอดจนทัศนคติ ความสนใจ และความต้องการในการปรับปรุงค้ำนโสตทัศนศึกษาของโรงเรียน

ผลที่ได้จากการศึกษาคือ

1. โรงเรียนส่วนใหญ่มีโครงการหรือแผนงานทางโสตทัศนศึกษาและมีค้ำน-นิเทศก์ทางค้ำนโสตทัศนศึกษามาให้ค้ำแนะนำและช่วยเหลือนค้ำนนี้
2. ทางโครงการ คมส. จะเป็นผู้จัดหาค้ำนโสตทัศนอุปกรณ์ต่างๆ ให้แก่โรงเรียน นอกจากนั้นทางโรงเรียนอาจได้โสตทัศนอุปกรณ์มาได้ด้วยวิธีซื้อด้วยเงิน ำรุงการศึกษา

---

¹ ประชัญ พัทธปาล, "ปัญหาการใช้โสตทัศนอุปกรณ์ของโรงเรียนมัธยมแบบ ประสม ปี 2513", (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513).

3. การเก็บรักษาโสตทัศนูปกรณ์ ส่วนใหญ่ครูโสตทัศนศึกษาเป็นผู้รับหน้าที่ ส่วนอาคารสถานที่ที่ใช้เก็บส่วนมากเก็บที่ห้องโสตทัศนศึกษา
4. คำนบริการทางโสตทัศนศึกษาที่โรงเรียนมีให้แก่ครูทั่วไป ส่วนใหญ่มีวัสดุสิ้นเปลืองต่างๆ
5. สาเหตุใหญ่ที่ทำให้โครงการโสตทัศนศึกษาของโรงเรียนไม่เกิดผลดีเท่าที่ควร ได้แก่ การขาดงบประมาณ ขาดสถานที่ และขาดบุคลากร

ในปี 2520 นายสันต์ วรศิริ¹ อาจารย์โรงเรียนมัธยมสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ได้ทำการวิจัย เรื่อง "การจัดตั้งศูนย์โสตทัศนศึกษาและการศึกษาปัญหาและอุปสรรคการจัดตั้งโครงการโสตทัศนศึกษา ของโรงเรียนมัธยมสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ในการวิจัยครั้งนี้ได้มีการสำรวจสถานภาพบางประการเกี่ยวกับโสตทัศนศึกษา เพื่อต้องการทราบปัญหาการผลิต-การใช้โสตทัศนวัสดุและความต้องการ รวมทั้งความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของอาจารย์เกี่ยวกับโสตทัศนศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการจัดโครงการต่อไป

ผลของการสำรวจพอสรุปได้ดังนี้

1. ประเภทของโสตทัศนูปกรณ์ที่อาจารย์ใช้ประกอบการสอน อาจารย์ส่วนใหญ่ใช้เครื่องฉายภาพยนตร์ประกอบการสอนมากที่สุด รองลงไปได้แก่ของจริง หุ่นจำลอง เครื่องฉายสไลด์ แผนภาพ เครื่องฉายฟิล์มสตริป แผนที่ บ้ายนิเทศ เครื่องบันทึกเสียง แชนภูมิ และลูกโลก
2. ปัญหาในการใช้โสตทัศนูปกรณ์ ปัญหาที่อาจารย์พบมากที่สุดคือไม่สามารถหาโสตทัศนูปกรณ์ได้ตามความมุ่งหมาย นอกจากนี้อาจารย์ยังพบปัญหาการเคลื่อนย้ายโสตทัศนูปกรณ์มาทำการสอน ขาดความรู้และประสบการณ์ในการใช้ ขาดผู้ให้คำแนะนำ สภาพอาคารเรียนไม่อำนวย ชั้นเรียนมีจำนวนนักเรียนมากเกินไป ไม่มีเวลาเตรียมตัวก่อนใช้ ทางโรงเรียนไม่อำนวยความสะดวกและมีโสตทัศนูปกรณ์น้อย เจ้าหน้าที่ดูแลรักษาไม่ค่อยสนับสนุนให้ใช้โสตทัศนูปกรณ์

¹สันต์ วรศิริ, "การจัดตั้งศูนย์โสตทัศนศึกษาและการศึกษาปัญหาและอุปสรรคการจัดโครงการทางโสตทัศนศึกษา ของโรงเรียนมัธยมสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร" (โรงเรียนมัธยมสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2520) น.9

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์

3.1 ด้านการผลิต ควรมีเวลาผลิตและร่วมกันผลิต โดยอาจารย์ผู้สอน นิสิตฝึกสอนและเจ้าหน้าที่โสตทัศนศึกษา เพื่อให้มีจำนวนพอ ทางโรงเรียนควรมีงบประมาณให้ สำหรับนักเรียนที่ช่วยผลิตอาจจัดให้มีการประกวดผลงานด้วยก็ได้

3.2 ด้านการใช้ ควรมีคู่มือการใช้โสตทัศนอุปกรณ์ประเภทต่างๆให้ อาจารย์ได้ใช้อย่างถูกวิธีและมีเวลาเตรียมก่อนใช้จริง หมวควิชา ใค้ใช้โสตทัศนอุปกรณ์ประเภทใค้บ้าง ถ้าจัดเป็นโปรแกรมระยะยาว ใค้จะดี

3.3 ด้านการบริการ ควรมีเจ้าหน้าที่ทางโสตทัศนศึกษาประจำ เพื่อ แนะนำและช่วยเหลือ แจงรายการอุปกรณ์ต่างๆให้อาจารย์ทราบ มีแบบจองห้องโสตทัศนศึกษาให้จองล่วงหน้าใค้สะดวก ควรให้ ยืมอุปกรณ์ใค้ใช้ในห้องเรียนต่างๆใค้ และควรมีการอบรมอาจารย์ ผู้สนใจใค้มีใค้โอกาสใค้ใช้อุปกรณ์ต่างๆเป็น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

งานวิจัยในต่างประเทศ

สำหรับงานวิจัยในต่างประเทศนั้น มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

ในปี ค.ศ. 1946 S.M. Corey¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Audio-Visual Education in City School System" มีวัตถุประสงค์เพื่อ พิจารณาถึง ฐานะของโสตทัศนศึกษาของโรงเรียนในระบบเมืองใหญ่ ผลของการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้

1. ในเมืองใหญ่ โรงเรียนจะมีแผนกโสตทัศนศึกษาของตนโดยเฉพาะ แต่บางแห่งก็ยังมีเพียงแต่คำริจะมี ถึงอย่างไรก็มีงานโสตทัศนศึกษา อยู่ในโรงเรียนบ้างแล้ว
2. การสอนเกี่ยวกับโสตทัศนศึกษาในโรงเรียนมีไม่เพียงพอ
3. ความรู้เกี่ยวกับวิธีเลือก วิธีใช้ และการบริหารโสตทัศนศึกษา ยังไม่เป็นที่น่าพอใจนัก
4. การใช้โสตทัศนอุปกรณ์ในบางเมืองยังนับว่ามีน้อยมาก
5. ปัญหาสำคัญต่างๆที่ทำให้โครงการโสตทัศนศึกษาไม่ได้ผลเท่าที่ควรได้แก่
  - ก. ขาดความสนใจและไม่ได้เตรียมตัวในการใช้อุปกรณ์
  - ข. แผนกโสตทัศนศึกษายังขาดผู้นำ ผู้อำนวยกาที่ได้รับการศึกษาโดยตรง แม้บางแห่งจะมีแต่ผู้อำนวยกาที่ไม่มีเวลาและเครื่องมือ อำนวยความสะดวกต่างๆเพียงพอที่จะช่วยให้ทำงานได้ผลดี
  - ค. ขาดเครื่องมือสำคัญต่างๆ ขาดสถานที่สำหรับเก็บอุปกรณ์หรือเป็น ศูนย์กลางของแผนกโสตทัศนศึกษาโดยตรง
6. ในเรื่องความต้องการ ส่วนมากต้องการสถานที่ที่เหมาะสมและอำนวยความสะดวกต่อการใช้อุปกรณ์การสอน พร้อมทั้งต้องการงบประมาณ เพิ่มขึ้นด้วย

---

¹S.M. Corey, "Audio - Visual Education in City School System", The Audio - Visual Reader Dubque, Iowa, W.C. Brown Co.

ในปี 1960 Charles F. Schuller, Henry J. Skelly และ Donald Scott¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Survey of Audio - Visual Education in Hawaii, Its Status and Need" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความต้องการทางโสตทัศนศึกษาของระบบการศึกษาของฮาวาย และเพื่อให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงทั้งในระยะสั้นและระยะยาวจากผลของการวิจัย ผู้วิจัยได้เสนอแนะไว้ดังนี้

1. ควรให้มีผู้อำนวยความสะดวกทางโสตทัศนศึกษาของรัฐ
2. ควรตั้งศูนย์โสตทัศนศึกษาตามท้องถิ่นหรือตำบลต่างๆ เพื่อให้บริการทางโสตทัศนศึกษาแก่โรงเรียนต่างๆ
3. ควรสนับสนุนให้มีเครื่องอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการควบคุมแสงในห้องเรียนได้
4. ควรสนับสนุนให้ครูได้รับความรู้เกี่ยวกับสื่อมวลชนใหม่ๆ โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญทางโสตทัศนศึกษาจากมหาวิทยาลัยฮาวายมาเป็นวิทยากร
5. ควรเพิ่มงบประมาณการสนับสนุนโสตทัศนศึกษาให้มากขึ้น
6. ควรพัฒนาโครงการโทรทัศน์ศึกษาให้มากขึ้นทั่วประเทศ

ปี 1963 Wayne Roger Dralle² ได้ทำการวิจัยเรื่อง "The Status of Senior High School Audio - Visual Program in Indiana in 1963-1964 With Recommendation for Improvement" จุดมุ่งหมายของการวิจัยนี้ก็เพื่อสำรวจโปรแกรมโสตทัศนศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอินเดียนนาเพื่อ

---

¹ Charles F. Schuller, Henry J. Skelly and Donald Scott, "Survey of Audio-Visual Education in Hawaii, Its Status and Needs" A.V. Communication Review. (Volume Twelve, Number one, Spring 1964)

² Wayne Roger Dralle : "The Status of Senior High School Audio-Visual Program in Indiana in 1963-1964 with Recommendation for Improvement" Dissertation Abstracts XXV, 5627

พิจารณาถึงฐานะของโปรแกรมและเพื่อให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง
ผลของการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้

1. แบบของโครงการโสตทัศนศึกษา ไม่ได้เป็นเครื่องยืนยันหรือมีอิทธิพล
ต่อคุณภาพและประสิทธิภาพของโครงการโสตทัศนศึกษา แต่การสนับสนุน
จากฝ่ายบริหารเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในความสำเร็จของโครงการ
2. เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคือโครงการโสตทัศนศึกษา ส่วนมากได้รับการ
ศึกษาทั่วไปมาดี แต่ความรู้ทางโสตทัศนศึกษายังไม่ดีพอ
3. เจ้าหน้าที่ไม่ค่อยมีเวลาในการพัฒนาโครงการโสตทัศนศึกษาในโรงเรียน
4. งบประมาณของโสตทัศนศึกษายังไม่เพียงพอ
5. อาคารของโรงเรียนยังออกแบบได้ไม่ดีพอที่จะช่วยให้การใช้อุปกรณ์
ได้ผลอย่างเต็มที่

ต่อมาในปี ค.ศ. 1964 Sister Mery Richardine Quirk¹

ได้ทำการวิจัยเรื่อง "An Analysis of the Use of Audio - Visual
Materials in Catholic Elementary School" โดยมีวัตถุประสงค์
เพื่อสำรวจการใช้อุปกรณ์การสอนต่างๆในโรงเรียนประถมศึกษาคาทอลิกและเพื่อจะ
ส่งเสริม ปรับปรุงการใช้ได้อย่างถูกต้องและกว้างขวางยิ่งขึ้น

ผลของการวิจัย คือ

006146

1. โดยทั่วไป ในระยะต้นปีการศึกษา 1962-1963 โรงเรียนมีโปรแกรม
โสตทัศนศึกษาที่อ่อนอยู่มาก
2. โปรแกรมโสตทัศนศึกษาของโรงเรียน ไม่ค่อยได้รับการสนับสนุนทาง
การเงินและยังขาดวัสดุอุปกรณ์ต่างๆอยู่มาก

¹Sister Mery Richardine Quirk : "An Analysis of the Use
of Audio - Visual Materials in Catholic Elementary School"
Dissertation Abstracts XXVI, 311.

3. การใช้อุปกรณ์ส่วนมากใช้อุปกรณ์ที่เคยใช้กัน เช่น กระจกานค่า
บัตรค่า แผนที่ ลูกโลก รองลงมาเป็นการใช้ फिल्मภาพยนตร์
ฟิล์มสตริป เทปบันทึกเสียงและแผ่นเสียง โทรทัศน์ใช้น้อย
ภาพโปรเจกโตที่ใช้กับเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะยิ่งใช้น้อยมาก
4. ครูผู้ศึกษียากในการใช้อุปกรณ์ สาเหตุเนื่องมาจาก สภาพและ
ขนาดของห้องเรียนไม่อำนวยให้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย